

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 17
FEBRUARI
1930

Fredrika-Bremer- Förbundets Byrå

KLARABERGSGATAN 48
STOCKHOLM C.

Lämnar råd
vid *yrkesval*
åt *kvinnlig*
ungdom.

HERTHA

ÅRGÅNG XVII

FEBRUARI 1930

HÄFTE 2

Open Door International.

En internationell kamporganisation för de förvärvsarbetande kvinnornas ekonomiska frigörelse.

För några år sedan bildades i England en kvinnosammanslutning, som kallade sig The Open Door Council och som uppställde som sitt enda mål: samma arbetsmöjligheter och arbetsvillkor för kvinnor, gifta eller ogifta, som för män, inom alla yrken, och samma möjligheter till utbildning för och tillträde till alla befattningar och yrken.

På initiativ av The Open Door Council (O. D. C.) och en internationell kommitté, som bildats vid Internationella rösträttsalliansens kongress i Paris 1926, grundades sommaren 1929 vid en konferens i Berlin, omedelbart före Alliansens kongress, en internationell sammanslutning, The Open Door International (O. D. I.), med samma syfte som O. D. C.

Enligt det vid dess konstituerande enhälligt fattade beslutet skall O. D. I. ha till ändamål:

”att säkerställa, att en kvinna skall vara fri att arbeta och åtnjuta skydd som arbetare på samma sätt som en man och att lagstiftning och bestämmelser, som röra arbetsvillkor, arbetstider och arbetslöner ävensom inträde i och utbildning för yrkena, skola

grundas på arbetets art och ej på den arbetandes kön;

vidare, att tillförsäkra en kvinna, oberoende av giftermål eller moderskap, rättighet att vid varje tillfälle själv avgöra huruvida hon skall åtaga sig avlönat arbete eller ej samt att skaffa säkerhet för att inga lagar eller bestämmelser skola beröva henne denna rätt.”

Om O. D. I. för närvarande tyckes mer uteslutande betona och sysselsätta sig med farorna av s. k. skyddslagar, som särskilt avse kvinnorna inom industrien, betyder det dock ingalunda, att den förbiser eller glömmar den brist på likställighet med männen, som ännu existerar i fråga om kvinnor på andra arbetsområden. Men det är framför allt på de industriarbetande kvinnorna, som lagstiftare, såväl inom varje särskilt land som internationellt, för närvarande koncentrera sin passion för ”skydd”. Och dessa kvinnliga arbetare äro ofta fattiga, jämförelsevis dåligt eller alls ej organiserade och i många länder ännu utan rösträtt.

O. D. I. är ej motståndare till lagstiftning, som avser arbetarskydd, tvärtom, ju mer barn och ungdom kunna skyddas genom särskild lag-

stiftning, ju bättre. Och ju mer den vuxne arbetaren kan skyddas genom sådan lagstiftning som t. ex. Washingtonkonventionen om 8 timmars arbetsdag, ju bättre. Denna konvention erkänner den fara, som fackföreningsmännen alltid insett, nämligen att lagstadgade begränsningar, som ej tillämpas på alla arbetare inom ett och samma yrke, medföra faran av illojal konkurrens.

O. D. I. anser vidare, att inom varje särskilt slag av arbete det nödvändiga skyddet kan och bör beredas varje arbetare genom bestämmelser, som grunda sig på arbetets art. Att förbjuda en kvinna att arbeta, emedan hon är gift, emedan hon skall föda ett barn eller emedan hon är mor, är icke ett skydd, säger O. D. I. Det är en begränsning av rätten till arbete och, då det gäller att förtjäna sitt livsuppehälle, en verklig och mycket allvarlig olägenhet.

Ett verkligt skydd är däremot en god avlöning. I det lilla, av O. D. C. utgivna flygblad, varur det mesta av denna korta redogörelse är hämtat, anföres som bevis härför bl. a. erfarenheterna i England under kriget, då kvinnorna på allt sätt uppmuntrades inte endast att åtaga sig arbete, som vanligen ansågs olämpligt för kvinnor, utan även att arbeta på övertid både natt och dag. Långt ifrån att medföra olycksdiga följder visade sig dessa arbetsförhållanden resultera i en markerad förbättring av hälsotillståndet hos de

kvinnliga arbetarna — en verkan, som man tillskriver den bättre kost de, trots ransoneringen, kunnat skaffa sig tack vare bättre avlöning.

Det största problemet för den förvärvsarbetande kvinnan är fattigdomen. Undernäring är en långt allvarligare fara än att arbeta efter kl. 10 på kvällen.

Det är tid på att man gör klart för sig det av statistiken konstaterade faktum, att kvinnorna i själva verket äro det segare könet. Barnadödligheten är mindre bland kvinnor än bland män. Kvinnornas medellivslängd är större, trots tungt arbete, underbetalning och undernäring. Den traditionella sammanställningen "kvinnor och barn", som i så många avseenden varit ödesdiger för kvinnorna som samhällsmedlemmar, borde man nu snart kunna slippa ifrån.

Det mest brännande och tillika mest omtvistade av de spörsmål, i fråga om vilka O. D. I. intar sin radikala ståndpunkt — full frihet för kvinnorna — är frågan om den tvungna moderskapsledigheten för industriarbeterskor. Jag vill här helt kort återgiva ett bemötande, som det engelska O. D. C. offentliggjort gent emot ett uttalande i denna fråga (jämte andra, berörande skyddslagstiftning för kvinnor) av en kommité, tillsatt av de engelska industriarbeterskornas organisationer.

"Vi äro motståndare till den del av Washingtonkonventionen om moderskapskydd, som förbjuder en kvinna

Sörmans
REGERINGSGATAN 4
STOCKHOLM

Presentartiklar

att själv avgöra om hon skall åtaga sig avlönat arbete eller ej. Vi skulle icke motsätta oss ett understöd, som beredde henne skäligen underhåll under förutsättning att hon beslöte lämna sitt arbete.

Ett understöd under sådan form skulle erkänna kvinnans oförytterliga mänskliga rätt att bestämma över sig själv.

I alla händelser är det föga troligt, att staten erbjuder ett moderskapsunderstöd, som motsvarar behovet, förrän den tvungna moderskapsledigheten är upphävd. Först kvinnornas frihet i detta avseende kan komma att tvinga staten att erbjuda ett tillräckligt stort understöd.

Om understödet och villkoren därför äro goda, är det föga tvivel om att flertalet kvinnor med glädje skulle välja det alternativet. Om det däremot representerar något som är sämre än vad en kvinna själv kan skaffa sig genom arbete — om det är föga bättre än de många förslag, som bara skulle ha till följd, att kvinnorna flyttades från ett avlönat arbete i en fabrik till det tunga, oavlönade arbetet i ett vanligt arbetarhem, eller till tungt, dåligt oavlönat arbete som skurhjälp — v a r f ö r skulle kvinnorna välja att ta emot en sådan 'hjälp'?

Fakta ge stöd åt vårt påstående. Förbud mot arbete under 4 veckor efter förlossningen blev lagstadgat i England 1891. Lagen var och är en död bokstav. T. o. m. yrkesinspektri-

erna stodo vanmäktiga mot arbeterskorna, som smögo sig tillbaka till arbetet så tidigt det var dem möjligt. År 1911 kom emellertid den första lagen om sjukförsäkring med moderskapsunderstöd. Redan 1913 hade anmälningarna om överträdelse av bestämmelsen sjunkit till 8. Denna plötsliga förändring gällde även städer, som tidigare haft det sämsta rykte ifråga om dylika lagbrott.

Arbetsförbud är ej effektivt vare sig det gäller arbeterskor eller arbetsgivare. Understödet — den positiva åtgärden — har omedelbar verkan."

I den resolution mot tvungen moderskapsledighet, som antogs på O. D. I:s konferens i Berlin, framhöllos samma synpunkter. Därjämte underströks kravet på att moderskapsunderstöd, som erhålles genom något slag av försäkring, ej bör vara förbundet med skyldighet för arbeterskan att avstå från avlönat arbete.

Vid sommarens konferens antogos resolutioner i åtskilliga andra frågor berörande skyddslagstiftningen för kvinnor, såsom förbuden mot nattarbete, arbete med blyhaltiga färger, lyftandet av tyngder över en viss vikt m. m. Vidare antogs en resolution, vari krävdes, att den i Versaillesraktaten hävdade principen om lika lön till män och kvinnor för arbete av lika värde skulle erhålla stöd av Internationella arbetsorganisationen för att genom dess medverkan vinna tillämpning, samt en resolution med yr-

RAMLÖSA-VATTEN

Naturligt alkaliskt. Förmälig Bords- och Hälsodryck.

Hovleverantörer till: H. Maj:t Konungen och H. K. H. Kronprinsen
av Sverige samt Hs. Maj. Kongen af Danmark.

kande att pension och pensionsålder skulle vara desamma för män och kvinnor.

O. D. I:s ståndpunkt i alla dessa frågor kan helt kort uttryckas så:

vi begära respekt för kvinnorna, inte medlidande; fri konkurrens på ar-

betsfälten, inte en skyddad tillflyktsort inom ett stängsel av bestämmelser; inte välgörenhet, utan likställighet.

Stockholm den 6 febr. 1930.

INGEBORG WALIN.

Rosina Heikel.

Finlands första kvinnliga läkare.

När året 1929 led mot sitt slut, bortförde döden en av Finlands märkligaste kvinnor. Den 13 december ändade Rosina Heikel, Finlands och Skandinavians första kvinnliga läkare, sitt långa, verksamma och betydelsefulla liv.

Rosina Heikel var en av de banbryterskor, som under 1800-talets senare hälft med den okuvliga viljans och den stora hänförelsens makt bröto sig fram, där vägar ännu inte kunde skönjas. Den ledande tanken i hennes livsarbete var den fasta övertygelsen, att kvinnor i sjukdom, nöd och lidande både behövde och önskade hjälp av kvinnliga läkare, liksom ock att de för sina späda barn voro i behov av kvinnlig läkarvård. Denna övertygelse bar henne över mödorna och svårigheterna, över oviljan och klandret, som i rikt mått mötte henne. Vilken kraft det krävdes av henne bara att få rättigheten att följa sin kallelse, det är i våra dagar nästan ofattbart, oaktat icke någon oöverskådlig tidrymd ligger emellan oss och 1860-talet.

Det är mot bakgrunden av det dåvarande samhället med dess fördomar och traditionella uppfattning om kvinnans ställning i detta samhälle Rosina Heikels livsgärning måste inställas, om den skall få sin rätta plats, liksom den ock måste ses mot bakgrunden av kvinnornas stora och målmedvetna frihetskamp ute i världen, om den skall få sin rätta belysning.

Till att ge en fullständig bild av Rosina Heikels verksamhet som läkare och som medarbetare i det sociala framåtskridandets tjänst finnes här naturligtvis icke utrymme. Endast några konturer av hennes liv och hennes kampfyllda arbetsdag få utvisa, huru hon för sitt lands kvinnor banade vägen till ett rikt verksamhetsfält.

*

Släkten Heikel är till sitt ursprung en nordösterbottnisk släkt, som skänkt Finland flera framstående medborgare, flera kända vetenskapsmän och dess första kvinnliga läkare. Rosina Heikels föräldrar voro borgmästaren

SÅNG och TAL.

DAVID ODRE meddelar undervisning i tonbildning, solosång och talteknik. Instudering av romanser etc.

Tel. Norr 22 614. Kl. 12—6 e. m.

i Jakobstad, sedermera lagmannen i Uleå domsaga Carl Johan Heikel och Christina Elisabeth Dobbin. Dottern Rosina, den femte i ordningen av deras åtta barn, föddes den 17 mars 1842. Föräldrarna bodde då i den lilla staden Kaskö, men redan året därpå överflyttade de till Wasa, där familjen sedan inredde sitt hem i egen gård.

Det var ett förmöget och lyckligt hem den lilla Rosina växte upp i. Hon lärde sig tidigt läsa och var, då hon sattes i en småbarnsskola, längre kommen i konsten att läsa i bok än de små jämnåriga kamraterna, varför hon ibland togs i anspråk som lärarkraft för dem. Hennes iakttagelseförmåga var även tidigt vaken och hon gav noggrant akt på allt som försiggick omkring henne. I synnerhet vid sjukdomsfall i hemmet följde hon med spänt intresse åtgärderna för att bota sjukdomen. Hon var åtta år, då det en gång hände att hennes mor var sjuk och läkaren föreskrev användandet av en s. k. fontanell. Den lilla flickan fann det utomordentligt intressant och lärorikt att se, huru den applicerades. Och efteråt ville hon vetgirigt anställa ett försök med en likadan kur för egen räkning, men experimentet lyckades inte bättre än att hennes arm, på vilken hon anbringat fontanellen, blev mycket sjuk, den svullnade starkt och täcktes av varfyllda sår. Ingen av hennes omgivning kunde begripa vad som kommit åt armen, och den lilla flickan själv aktade sig visligen att förråda hemligheten med detta för-

sta medicinska rön, som för henne hade avlupit så illa.

Vid åtta års ålder förlorade Rosina sin far, som avled 1850. Två år där- efter träffades familjen Heikel av en annan stor olycka genom att hemmet i Wasa fullständigt förstördes vid den fruktansvärda eldsvåda, som lade så gott som hela staden i aska. Många av de genom branden hemlösa inbyggarna togo sin tillflykt till Jakobstad, bland dem även familjen Heikel. Här besökte Rosina under ett par år en skola och sändes sedan till en välkänd flickskola i Borgå. Hon växte upp till en ung flicka, som brann av begär att inhämta vetande och som i detta syfte läste allt vad hon kunde komma över. Men då hon vid 17 års ålder begynte komma till insikt om betydelsen av ordnade studier, måste hon av ekonomiska skäl övergiva tanken på att studera, hon hade ju redan uppnått den ålder, då man ansåg att flickors uppfostran och bokliga studier skulle vara avslutade. Med bitterhet kände hon orättvisan i den uppfattning, som tillät hennes bröder att studera, under det att för hennes räkning medel härtill icke stodo till buds. Hon missunnade icke bröderna det som kom dem till del, men hon upprördes djupt över olikheten i de förmåner, som självfallet borde tillkomma dem, medan det ansågs för- mätet av henne som flicka att göra anspråk på något liknande. Medan hon fortsatte att läsa på egen hand, drogo många slags tankar och planer genom hennes hjärna, och som ett

Fönster putsas bäst med **HÄXAN**

framtidsmål begynte planen att bliva läkare skymta fram för henne.

Men hennes tankegång var så ovanlig och läkarbanan var då något för en kvinna så nytt och ovanligt att hon icke hos sin omgivning kunde räkna på något medhåll, och likaledes kunde även hon själv ännu på länge icke få klart för sig, huru hon skulle fullfölja sin avsikt. I några mycket intressanta anteckningar, som hon senare nedskrev, läser man: "...Det fanns icke år 1862 några trampade stigar eller uppmuntrande ord för ett så huvudlöst företag för kvinnor, som att vilja bliva läkare! 'Kjolarna voro i vägen på läkarbanan', så hette det hemma och i utlandet."

Tanken var ju då i själva verket ny överallt. Banbryterskan, som gav impulsen till att kvinnor skulle söka inträde i högskolor för att kunna bli läkare, var Elizabeth Blackwell, vilken i Amerika 1849 emottog det första medicinska diplom, som tilldelats en kvinna. I de flesta länder i Europa voro högskolorna i början av 1860-talet och ännu länge därefter stängda för kvinnliga elever. Anmärkningsvärt är dock att tillträde till universitetet aldrig torde ha vägrats kvinnorna i Frankrike. Ehuru högskolorna där först i slutet av 1880-talet officiellt öppnade sina dörrar för kvinnliga elever, så funnos där likvisst långt före denna tid kvinnliga medicinestuderande. Även i Schweiz mötte deras universitetsstudier icke något större motstånd. År 1864 sågs i Zürich den första kvinnliga studen-

ten — en ryska — i universitetets lärosalar, ehuru till en början flera av professorerna betänksamt skakade på huvudet och de manliga studenterna höllo sig på aktningsskjundande avstånd från nykomlingen, som likvisst snart med framgång efterföljdes av andra. Först omkring tjuugu år senare fingo Sverige, Norge och Danmark sina första kvinnliga läkare.

Banan, som skulle leda Rosina Heikel till målet, blev i rikt mått försvårad och förlängd genom fördomarnas starka bommar. För att inhämta läkarvetenskapens första principer gavs för henne ingen annan utväg än att taga en kurs i gymnastik. Vid Gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm hade införts ett-åriga kurser för kvinnliga elever, och på hösten 1865 blev hon en av deltagarinnorna i en sådan kurs. I sina anteckningar säger hon: — "Det var icke brukligt att de kvinnliga eleverna dissekerade, nej, de åsågo på tillbörligt avstånd med näsduk för näsa och mun ett färdigt anatomiskt preparat, dock kunde den som sådant önskade själv få göra sina experiment."

Det följande steget för Rosina Heikel blev en kurs vid barnbördshuset i Helsingfors. Hon tog det, läser man i anteckningarna, "under väntan på ljusare tider". Men det blev "en väg full av törnen", ty barnmorskans yrke var illa ansett, "det var som hade en skam vidlådit den person, som valt detta kall till sitt". Elevernas bildningsståndpunkt var mycket låg och

Homeopatisk Behandling Dr. Harald Helleday
 Leg. homeopatisk läkare (U. S. A.) Tid beställes pr telefon
 Norrtullsgatan 55, 3 tr. Tel. 85670. vardagar mellan 8—9 och 6—7.

det behövdes en daglig självövertvin- nelse för Rosina Heikel att fullfölja kursen och slutligen med de andra gå upp till examen.

Men det var ju ändå inte det hon ville, hon stod ju ändå långt från må- let. Under de närmast följande åren bedrev hon flitigt med tillhjälp av privatundervisning matematiska och naturvetenskapliga studier, dels hem- ma, dels i Stockholm, där hon under professor Lings välvilliga ledning ut- förde en del dissektionsarbete. Slut- ligen erhöll hon genom särskild an- sökan tillstånd att idka studier inom medicinska fakulteten vid universite- tet i Helsingfors och åhörde då där föreläsningar och deltog i praktiska övningar. Men måhända hade svårig- heterna vid arbetet på anatomisalen blivit för henne oöverkomliga, om hon icke funnit ett värdefullt stöd i prosektorn, prof. G. Asp, som till- lät henne att arbeta i det privata rum han förfogade över i samband med anatomisalen. Det sätt, varpå hon firade sin lyckligt avslutade kurs på anatomisalen, ger med den tillsats av dråplig komik, som i våra dagar fal- ler däröver, en kostlig tidsbild. Det var brukligt att tentanden efter lyck- ligt överståndna förhör eller s. k. re- petitioner skulle bjuda kamraterna på ett punschkalas. Rosina Heikel underlät icke att följa seden: hon lät ställa fram punsch för gästerna — men för att icke störa samkvämet, gick hon själv sin väg.

År 1878 hade Rosina Heikel under- enskilda förhör hos vederbörande

professorer avlagt de kunskapsprov, som fordrades för medicine kandidat- och licentiatgrader, och genom en "resolution" av senaten berättigades hon därefter att i landet utöva läka- rens yrke.

När hon sålunda stod färdig att begynna sin isynnerhet för kvinnor- na i Finland så betydelsefulla verk- samhet, inbjöds hon den 23 okt. 1878 av omkring ett hundratal damer i Helsingfors till en fest, som väckte mycket uppseende, ty i det dåtida samhällslivet voro hyllningsfester och jubileer icke så vanliga som i våra dagar, en så stor festlighet, firad av enbart damer, hade icke tidigare fö- rekommit där. Denna hyllning för banbryterskan kan tillika sägas ha varit en fest till firande av de fin- ländska kvinnornas uppvaknande till medvetande om sina mänskliga och medborgerliga rättigheter och plik- ter.

Den unga läkaren slog sig först ned i sin hemstad Wasa såsom prak- tiserande läkare för kvinnor och barn. Efter en med statsunderstöd företa- gen studieresa till Köpenhamn, Ber- lin, Dresden, Strassburg m. fl. orter, överflyttade hon 1883 till Helsing- fors, där hon blivit anställd i stadens tjänst som distriktsläkare för kvin- nor och barn. Det var ju ett nytt om- råde, öppnat för kvinnlig arbetskraft.

År 1884 hade Rosina Heikel gläd- jen att emottaga meddelandet, att Finska Läkarsällskapet beslutit in- välja som medlem "den första kvinn- liga läkaren i vårt land". Det blev

FREYS HYRVERKS A.-B.

Vid behov av eleganta, moderna, väl uppvärmda personbilar eller ekipage till särdeles moderata priser, vänd Eder med förtroende till Stockholms äld- sta och största firma inom branschen.

Expeditionen öppen dygnet runt.

Tel. Namnanrop.

FREYS HYRVERK.

sedan här som några år senare vår första kvinnliga läkare genom ett sakrikt, klart och av varmaste övertygelse buret uttalande slog sitt stora slag för den reglementerade prostitutionens avskaffande, då Läkarsällskapet på våren 1888 diskuterade sedlighetsfrågan i hela dess vidd med anledning av ett infordrat utlåtande om en petition i Lantdagen. Hennes uttalande väckte stor uppmärksamhet och blev sedan, såsom det står på omslaget till en liten broschyr: "i tryck utgivet av för saken intresserade personer".

Det fordrades i sanning mod och en djup, levande övertygelse om kvinnans rätt och människovärde för att på den tiden komma fram med ett sådant yrkande i en församling av enbart manliga läkare. Då hon en gång senare omtalade detta minnesvärda sammanträde, utbrast hon på sitt karakteristiskt ordknappa vis: — "Bland bara karlar — varifrån jag tog mitt mod, ensam kvinna? — Förnärnad i min själ, därför gick det." Men hon har också uttryckligt framhållit, att hon icke bemöttes på något vis hånfullt, utan att mötesdeltagarna uppmärksamt hörde på, ehuru hennes uttalande, som hon även kunde förutse, från flera håll framkallade opposition.

En annan för tiden karakteristisk episod, som hon såsom den första kvinnliga läkaren i de nordiska länderna fick uppleva i Köpenhamn, har hon även omtalat. Där skulle på sommaren 1884 hållas en stor internationell läkarkongress, som kunde erbju-

da ofantligt mycket att både höra, se och lära. Flera av de stora forskarna och banbrytarna på läkekongressens områden skulle vara med, redan att se sådana celebriteter, t. ex. Pasteur, bleve ju en upplevelse. Rosina Heikel, som då arbetade på den berömde danske läkaren prof.owitz' klinik, hade anmält sig som deltagare i kongressen. Men då hon första kongressdagen kom med sitt medlemskort i handen och skulle trädas in i salen, där mötet hölls, möttes hon vid ingångsdörren av vaktmästaren med beskedet, att damer icke ägde tillträde till salen, deras plats var på läktaren.

Naturligtvis lät Rosina Heikel inte avvisa sig av en vaktmästare, naturligtvis kom hon in, hon hade ju förut i livet banat sig väg över så många hinder och stängsel. När hon senare en gång omtalade den lilla löjligen episoden, tillade hon humoristiskt: — "Jag hade ju blivit van att stänga mig fram; pyntad var jag också, så ingen behövde skämmas för mig, och hade till och med varit hos koaffören". — Efter kongressen återvände hon till sitt arbete i Helsingfors uppriskad och fylld av nya, livgivande intryck.

Rosina Heikels varma hjärta och handlingskraftiga och viljestarka natur drev henne även till främjande av socialt framåtskridande på flera olika områden. I kulturella samman slutningar, genom vilka det svenska språket och den västerländska kulturen i Finland kunde bevaras och förkovras, var hon städse med. Som

Gysinge Vilo- och Rekreationshem

Härligt läge vid Dalälven. Elektr. ljus och varma bad. Massage m. m. Gott bord. Även vegetarisk kost utan prisförhöjning. Dietmat enligt läkareordination. Post- och telegr.-adr.: Herrgården, Gysinge. Telefon 27.

hennes mest betydande insats kvarstår Konkordiaförbundet för kvinno-stipendier, till vilket hon hämtade idén från Fredrika-Bremer-Förbundets studiestipendier. Såsom en av Kvinnosaksförbundet Unionens stiftarinnor var hon länge medlem av dess styrelse. Flera av de föreningar, som arbetade i människokärlekens tjänst, fingo värdefullt stöd av hennes erfarenhet och insikter. I många år var hon ordförande i föreningen De blindas vänner och medlem i styrelsen för Arbetshus för barn. Och i De gamlas hem var hon under årtionden den oavlönade läkaren.

Bland de bevis på erkännande och tacksamhet, som småningom kommo banbryterskan till del, må såsom det mest hedrande och ärofyllaste omnämnas den stipendiefond för kvinnliga medicinestuderande vid universitetet i Helsingfors, vilken bär Rosina Heikels namn. En av de kvinnliga läkare, som närmast följde henne i spåren, skrev i några minnesord strax efter Rosina Heikels död om hennes betydelse för dem som följde efter: "Mest har hon kanske givit dem som personlighet, som karaktär, som föredöme."

HELENA WESTERMARCK.

(Eftertryck förbjudes.)

"Statens intresse för begåvade lärjungar."

Januarihäftets artikel i detta ämne, som på grund av bristande utrymme ej inflöt i decemberhäftet, såsom avsett var, utan blev överstående, kom på grund härav att innehålla en missvisande mening. Förf:s angi-

vande av att sakkunnigeförslaget, som artikeln rör sig om, förelegat "sedan början av innevarande år", d. v. s. 1929, skulle nu efter årsskiftet givetvis ändrats till "sedan början av förlidit år". Vi beklaga förbi-seendet.

I. C. W:s stora femårsmöte i Wien.

Under dagarna 25 maj—7 juni äger Internationella Kvinnoförbundets (I. C. W.) femårskongress rum i Wien under markisinnans av Aberdeen och Temair ordförandeskap. Förhandlingarna hållas i Hofburg och man väntar omkring 800 delegerade och gäster från alla delar av världen såsom deltagare i mötet. Svenska Kvinnornas Nationalförbund kommer som alltid vid dessa möten att vara representerat, delegationens sammansättning är emellertid ännu ej bestämd.

Inte endast Österrikiska Kvinnornas Nationalförbund utan såväl regering som de municipala myndigheterna förbereda ett gästfritt mottagande av kongressen. Republikens kansler mottar kongressdeltagarna i utrikesministeriet, handelsministern ger ett gardenparty i Schönbrunnns vackra park och Wiens borgmästare är värd vid en mottagning i Wiens ståtliga stadshus. Vidare ges en galaförställning på Operan och en uppvisning i den ryktbara "Spanska ridskolan", det lysande minnet från kejsartidens Hofburg med dess ädla hästar och överlägsna ridkonst.

Förhandlingarnas program upptar de aktuella kvinnofrågor I. C. W. sysslar med. Flera offentliga möten komma att hållas och olika länders framstående kvinnor uppträda som talare. Bland frågor som därvid tagas upp är den om de unga kvinnornas intressen såsom förvärvsarbetande, deras möjligheter till inflytande i det politiska livet m. m. d. Resolutioner om vikten av att kvinnliga poliser anställas, om skyddsålderns höjande, om obligatoriska fortsättningsskolor m. m. komma att föreläggas kongressen.

Nysilvrets kvalitetsmärke

Tillverkare:

Guldsmeds Aktiebolaget i Stockholm

Ingen egen butik.

Vårt fabrikat hos varje guldsmed.

Gift kvinnas nationalitet.

Enligt äldre lagstiftning förlorade kvinnan i och med äktenskaps ingående sin självständighet i juridiskt avseende: mannen blev "hennes rätte målsman", och hon skulle följa "hans stånd och villkor". Denna grundprincip ledde helt naturligt till att om en svensk kvinna gifte sig med en utlänning förlorade hon sitt svenska medborgarskap, och gifte sig en svensk man med en kvinna av främmande nationalitet, blev hon svensk. I medborgarrättsligt hänseende var den gifta kvinnan ett bihang. Om hon gifte sig med en man, som ej var medborgare i något land, blev även hon medborgarrättslös; förändrades under äktenskapet mannens nationalitet, ändrades även hennes, automatiskt utan hennes hörande. Dessa principer voro rådande ej blott enligt svensk lag utan över hela den civiliserade världen.

Kvinnorna hava länge krävt en ändring i dessa förhållanden. De stora internationella kvinno-sammanslutningarna hava satt upp självständighet för den gifta kvinnan i medborgarrättsligt hänseende på sitt program och formulerat såsom kvinnornas krav: "En kvinna, gift eller ogift, skall hava samma rätt som en man att bibehålla eller förändra sin nationalitet".

Det är ett principiellt självständighetskrav, motiverat genom de svå-

righeter som kunna följa av att förlora sin forna nationalitet. Olägenheterna framträda givetvis störst, när kvinnan genom äktenskapet blir medborgarrättslös, men kvarbor hon i sitt hemland efter att hava ingått äktenskap med en utlänning, bli följderna härav för henne mycket märkbara. Hon förlorar rösträtt, kan ej påkalla skydd av sitt hemlands myndigheter, får drygare skatter o. s. v. Samhörigheten med hennes eget land är bruten, och hon har ej i realiteten fått hemortsrätt i annat land annat än till namnet.

Under världskriget framträdde svårigheterna i alldeles särskilt hög grad, och de därunder vunna erfarenheterna hava förberett de reformer, som i många länder genomförts.

De skandinaviska länderna hava under åren 1924 och 1925 antagit nya medborgarrättslagar av väsentligen samma innehåll.

Man har brutit med den gamla regeln att en kvinna genom giftermål med utländsk man undantagslöst förlorar sin nationalitet. En svensk kvinna förlorar för närvarande icke på grund av äktenskap med en utlänning sitt svenska medborgarskap, förrän hon tager sin hemvist i mannens hemland. Men gör hon det, har hon ingen valfrihet. Har hon en tid varit bosatt i mannens hemland, blir hon det landets medborgare och bibe-

Överlämna vid dödsfall allt till

A.-B. Begravnings- och Sterbhusbyrån

Begravningar. Eldbegängelser. Genom särskild juridisk avd. boutredningar m. m. Juridiska råd och upplysningar kostnadsfritt till kunder. — Låga taxor. — Kontor och utställning: Borgaregatan 6, Stockholm, (invid Högalidsparken). Tel. Sö. 2722. Efter kl. 6 e. m. Äppelvikens 614.

håller detta medborgarskap även om hon senare återflyttar till sitt gamla land. Däremot står den svenska lagen kvar på samma ståndpunkt som förut i fråga om utländsk kvinna, som gifter sig med svensk man. Hon blir svensk vare sig hon kvarbor i sitt land, flyttar till annat land eller till Sverige. Såsom skäl härför anfördes, att enligt många länders lagar förlorar kvinnan sitt medborgarskap vid gifte med en utlänning och att man borde undvika, att en kvinna gift med svensk man vore medborgarrättslös. Lagrådet, som yttrade sig öfver förslaget, uttalade sig för principen om den gifta kvinnans oberoende av mannen i medborgarrättsligt hänseende, och även dåvarande chefen för justitiedepartementet framhöll, att om motsvarande lagstiftning genomfördes i andra länder det kunde ifrågasättas att tillerkänna den gifta kvinnan större medborgarrättslig självständighet.

Givet är att dessa nationalitetsfrågor måste lösas internationellt, d. v. s. genom internationella överenskommelser måste skapas en möjligast likformig lagstiftning. För närvarande kan man icke tala om någon enhetlighet. Under det att t. ex. Ryssland sedan år 1918 och Amerikas Förenta Stater år 1922 gingo in för att äktenskaps ingående icke har någon inverkan på kvinnans nationalitet, Belgien år 1922 och Frankrike år 1927 godtogo samma princip med rätt för kvinnan att avgiva förklaring, vilket

medborgarskap hon önskar hava, och de skandinaviska länderna år 1924 och år 1925 anslöto sig till ovan anförda princip, ha bl. a. Tyskland och England ännu kvar sin gamla lagstiftning, enligt vilken kvinnan vid äktenskap med utlänning automatiskt förlorar sitt medborgarskap, resp. utländska förvärfvar tyskt eller engelskt medborgarskap.

Frågan om den gifta kvinnans nationalitet är en av de tre stora frågor, som skola behandlas vid Nationernas Förbunds konferens för kodifiering av internationell lag i Haag i mars 1930. De två stora kvinnoförbunden, International Council of Women och International Alliance of Women for Suffrage and Equal Citizenship, hava till samma tid och plats förlagt sammanträden av sina lagkommittéer. Härigenom inledes det samarbete mellan dessa kvinnoförbund, för vilket de skandinaviska länderna gått i spetsen. Avsikten är att då inför konferensen föra fram kvinnornas krav och få dem beaktade. Det är givetvis av största betydelse, att de förslag till enhetlig lagstiftning, som konferensen förordar, komma att främja den utveckling, som vi äro inne på, och bereda vägen för nya lagreformer. Det är i samband härmed många frågor, som fordra sin lösning, ty skilda medborgarskap för makar kan i rättsligt avseende medföra svårigheter, om deras personliga rättsförhållanden skola bedömas efter olika länders

---

Eder kassa får S M Å påkänningar om Ni köper från A.-B. Klänningar

Egna ateljéer. — Förmånl. fransk tillskärare. — Förmånliga betalningsvillkor.
Klarabergsgatan 58, 1 tr., Stockholm. — Filial: Götgatan 14, 2 tr., Stockholm.

ofta skiljaktiga lagar. Om det blir regel, att äktenskap med en utlänning ej medför rätt till medborgarskap för hustrun, torde det t. ex. böra givas lättnader för henne att, om hon så önskar, förvärva mannens nationalitet. Även andra frågor, t. ex. om barnens nationalitet, måste upptagas till behandling.

Olika svenska kvinnoföreningar ha inlämnat en hemställan, att regeringen ville utse en kvinnlig medlem i den svenska delegationen till Haag-

konferensen, men denna begäran har ej villfarits. Det är av så mycket större vikt att visa, att det står en stark kvinnoopinion bakom de svenska kvinnornas krav på ökad medborgarrättslig självständighet för den gifta kvinnan. Sådana opinionsyttringar väntas från alla länders kvinnoföreningar, och de komma att genom förmedling av de internationella kvinnoförbunden delgivas konferensen.

MATHILDA STAËL von HOLSTEIN.

Ungdomen och kvinnorörelsen.

Skärskådad genom medelålderns glasögon.

Det kan ha sina vanskligheter att **D**be en kvinna, som för länge sedan passerat livets middagshöjd, deklarerar sina åsikter om nutidens ungdom. Säger man att man icke förstår den, att den synes alltför fri och självsvåldig, ja då anses man därmed ha ådagalagt sin egen ålderdom, med dess oförstående syn på allt som icke ter sig "som i min ungdom": är man däremot alltför slösaktig på beröm och medgivanden, då liknar man i mycket en konstnär av den äldre skolan, som vid åsynen av de mest fruktansvärda futuristiska absurditeter förklarade dem besitta en alldeles särskild charm, troende sig därmed ha bevisat sin egen oförbränneliga ungdom.

Därtill kommer ännu ett skäl, varför undertecknad måste anses särdeles olämplig att yttra sig i förevarande fråga. Jag är icke och har ald-

rig varit intresserad av kvinnorörelsen som en fristående företeelse, som man antingen måste avsky eller djupt sympatisera med. En annan sak är, synes det mig, att ta ståndpunkt till frågor, som speciellt beröra kvinnorna, från fall till fall, eller som jag helst skulle uttrycka det: alla ansvarskännande medlemmar av samhället måste helt naturligt gå in för att varje individ i det stora för oss alla gemensamma hemmet skall behandlas efter vissa rättvisa principer, alltså skola de ha samma rättigheter och — samma skyldigheter, för så vitt de icke äro asociala. Eftersom det numera måste anses bevisat att vi kvinnor ha ungefär samma själ som männen, att vi icke äro asociala, icke håller i regel några idioter eller mindervärdiga, så krävs icke heller något särskilt förmynderskap, ej heller några restriktioner.

SCHÉELEGATAN 13. Tel. Kungsh. 9499
Specialité: Tvätt och torkning. Exp. endast 2 à 3 dagar
Garanteras: Inga frätande tvättmedel. Extra fin mangling.

Snabbt utförande.

Billiga priser.

tioner för vårt vidkommande. Inom ramen av det stora hemmets ekonomiska resurser måste vi allesammans, vare sig vi äro män eller kvinnor, ha samma rätt till arbete och utkomst, till trevnad och lycka.

När nu en gammal människa har denna uppfattning av förhållandena, d. v. s. lämnar åsido allt som förut tyckts och tänkts och gjorts och håller sig till vad som för ögonen är, kan man då undra på att ungdomen — om den över huvud taget reflekterar över saker och ting — synbarligen tycker ungefär enahanda. Den förefaller inte alls hågad att intressera sig för kvinnorörelsen för dess egen skull, den må gärna tyna av blott det som den en gång har kämpat och lidit för blir bestående. Ungdomen är och har alltid varit, så vitt jag förstår den, självisk, den är det nu måhända mer än någonsin; ity att den blivit uppfostrad härtill. Vi leva inte i barnets århundrade för intet; all den hänsyn till ungdomen och allt vad den har rätt att kräva av oss äldre predikas ideligen och överallt och "individens rätt" utropas nära nog från hustaken; är det då underligt, eller snarare vore det underligt om inte de unga toge fasta på alla sådana uttalanden och med den brist på sinne för proportioner, som utmärker dem, komme till den uppfattningen att ungdomen och deras livsproblem vore det enda som egentligen har någon betydelse i världsordningen. Men denna syn på tingen är strikte taget icke ungdomens fel; vi ha ju själva uppfostrat dem härtill.

Lämna vi alltså kvinnorörelsen därhän och söka få klart för oss ungdomens, särskilt nu de unga kvinnornas, ställning till samhällsarbetet och frågor som därmed höra samman, så synes mig den sidan av saken betydligt mera aktuell. Det är ju i alla händelser ungdomen som skall ge samhället dess utformning och svara för dess väl och ve om endast några få år. Ungdomen ur alla samhällsklasser, män och kvinnor i lika hög grad. Avlyssnar man de uttalanden i denna fråga som framkommit med anledning av den av Fredrika-Bremer-Förbundets Stockholmskrets anordnade diskussionen före jul, så förefaller det som om vittnesbörden ginge i pessimistisk riktning. Undertecknad hade ej tillfälle närvara vid detta tillfälle men hade jag varit där, så skulle åtminstone ett vittnesbörd varit av motsatt innebörd. Av skäl, som ej höra hit, har jag nämligen haft tillfälle känna en del ungdom på pulsen i dessa ämnen, och det är förvånansvärt hur mycket intresset för samhällsfrågorna vuxit under de cirka 10 år, som kvinnorna haft politiskt medborgarskap. Jag erkänner villigt att för mig, som för så många andra, kvinnorna under de första åren voro närmast en besvikelse. En äldre generation var trevande och osäker, framför allt i stor utsträckning ovan vid former och något som helst samarbete med män. De yngre voro fyr och flamma vid valtilfällena, men dessemellan likgiltiga och häpnadsväckande okunniga om sin egen okunnighet i frågor som röra oss alla. Hur annorlunda

När Ni går till posten, går Ni även till Postsparbanken, landets största o. säkraste sparkassa

Samma sparbanksbok gäller över hela landet. Direkta uttag av intill 300 kr. **Ränta 3½ %**

te sig förhållandena icke nu. Det energiska och målmedvetna arbete som under flera år bedrivits såväl från opolitiskt håll som genom de olika kvinnoföreningarna i de politiska organisationerna börjar sätta frukt, den äldre generationen är vakent, intresserad av allehanda frågor, ingalunda endast de som äro specifikt kvinnliga och, bäst av allt, de unga komma med och äro vid diskussioner och sammanträden av olika slag kanske de skickligaste, i varje fall de mest "kampglada" för att använda en modern term. Det förra är ganska naturligt, enär ungdomen numera i skolan insättes i frågor, som det är en god medborgares enkla skyldighet att lära känna, det senare hör mera specifikt ungdomen till, men är av stor betydelse, därför att de äldre därigenom stimuleras till att söka behålla sina positioner så långt möjligt är.

På mina irrfärder kors och tvärs i vårt avlånga land har jag lagt märke till nämnda förhållande; och ungdomen består i dessa fall icke endast av de s. k. självförsörjande, som veta vad det betyder för dem att kunna tillvarataga sina intressen, utan även av unga mödrar, som i känslan av att de ha sina barns fostran att svara för äro ivriga att öka sina kunskaper och sitt vetande om förhållandena utanför deras speciella värld, hemmet. Det är möjligt att dessa förhållanden äro särskilt framträdande på landsbygden, och att storstädernas kvinnliga ungdom är mer främman-

de för samhällsfrågor, så snart det icke gäller de erotiska spörsmålen förstås. Det är möjligt att så är, men storstädernas unga män och kvinnor äro ej uteslutande infödingar, där finns en stor kategori inflyttade, som uppehålla sig där för studier, ha platser, äro ingifta m. m. Vi få vara glada om en god grund lägges ute i bygderna, där är den i alla händelser av största betydelse.

En artikelförfattare i Hertha klagar över att kvinnorörelsen icke mera befattar sig med de erotiska problemen, såsom varande ungdomens viktigaste och nutilldags svåraste att komma till rätta med. Snälla A. N., låt oss slippa diskutera erotik på möten med publik av bägge könen, där ungdom, oerfarenhet och begär att göra sig viktig tävla om att lägga fram "personliga erfarenheter" i mer eller mindre pikant form. Det är icke fråga om att icke dithörande spörsmål äro av allra största betydelse och sätta sin prägel på en människas hela utveckling, men för dem icke till togs och diskutera dem med första bästa, som händelsevis kommer upp på ett möte. Behöver en ung människa ett råd i en för henne betydelsefull situation, som hon ej själv kan reda upp, så finns alldeles visst andliga läkekunniga personer, villiga att hjälpa henne; en finkänslig människa för inte sina mest intima känslor och förhållanden till togs för vem som vill höra på.

Till sist ett ord med anledning av ett uttalande i Idun av en av riks-

TWILFIT

Nybrog. 11 — Tel. 75854 — Stockholm

Stockholms största specialaffär i
KORSETTER, CORSELETTER, UNDER-
KLÄDER, STRUMPOR OCH
HANDSKAR.

dagens kvinnliga ledamöter. Hon uttrycker sin förvåning över svårigheten att finna kvinnliga riksdagsman-nakandidater, villiga att låta ställa upp sig. "Varför ha kvinnorna ingen önskan att framträda och verka i det offentliga livet?" Och ändå bör kvinnan sättas in ung för att förvärva kunskap och erfarenhet och för att göra en insats med sin friska vilja, säger hon. Det är ytterligt förvånande att höra ett sådant uttalande från det hållet. Har den ärade representanten för Stockholm sig icke bekant hur ytterligt svårt det är, icke minst inom det parti hon tillhör, att få placera några kvinnor i riksdag eller kommunalstyrelser? Att som det skedde första gången kvinnor voro valbara sätta upp hela rader av namn på oantagliga platser verkar mest spegelfäkteri, numera veta vi att det är blott en gest. Komma vi en gång därhän, och det är dit vi måste sträva gemensamt, gamla och unga, att fler möjligheter beredas kvinnorna att ta del i samhällsarbetet, nog skola vi inom alla organisationer svara för att det finns kvinnor villiga och lämpliga att sätta in på olika platser. Men det är möjligt att detta måste föregås här som på så många andra områden av en uppgörelse med hänsyn till vilja och uppfattning mellan en äldre och en yngre generation, och det är icke så alldeles säkert att den förra då avgår med segern.

ELISIF THÉEL.

Nya förbundsmedlemmar

Gävle: fru Ellen Andersson.

Göteborg: fru Vera Aaren, fröken Signe Stranne.

Hälsingborg: fru Ese Banck, fru Buunth, fru Katherine Cook, fru Elsa Fogelklou, frkn Ingeborg Gistedt, frkn Edith Hellstenius, fru Elna Helmer, frkn Birgit Hirschlaff, fru Marja Holmer, frkn Gertrud Holmdahl, fru My Karlberg, frkn Ingeborg Karlsson, fru Astrid Lindkvist, fru Hildur Lund, frkn Gunlög Lundström, frkn Lisa Person, fru Elin Redig, fru Anna Rosengren, fru Dagmar Brøde, fru Wendela Curman, frkn Amanda Henriksson, frkn Elin Jönson, frkn Ingeborg Mathiasson, frkn Birgit Sjunnesson, fru Sussi Börjesson, frkn Gotton von Horn, fru Johanna Karlsson, fru Dagmar Kempe, frkn Eva Nyström, frkn Märta Nyström, fru Gerda Södergren, frkn Ingeborg Walldén.

Härnösand: fru Henny Lidblom, fru Ester Söderbaum.

Jönköping: frkn Elin Friberg, frkn Gurli Landborg, Kärrarp, frkn Ester Larsson, Kärrarp.

Karlstad: fru A. Ahlmark, frkn Gö-tilda Persson.

Lund: fru Mathilda Christersson, fröken Martha Hansson, fru Antonia Lindgren, fru Vera Sjöberg, fru Louise Wennberg, fröken Anna Wennberg.

Malmö: fröken Inga Björk-Ålenius, fru Karin Grahn, fru Inez Hansson, fru Tora Lundberg, fröken Ingrid Lüzell, fröken Elin Pedersen, fröken Gurli Persson, fru Bengta Thornberg.

Norrköping: fru Agnes Busch, fru Tyra Nyborg.

Nyköping: fru Anna Zetterqvist.

Stockholm: fru Maja Dalén, frkn Gerd Johansson, frkn Anita Nathorst, fru Signe I:son Nyqvist.

Örebro: fru Lotten Enblom, fru Margareta Ericsson, fru Alfhilda Gillbom, fru Aline Hasselrot, frkn Marion Hillbom, fru Hjelmberg, fru Lisa Holmqvist, fru Mia Wallin-Jansson, fru Westling.

Fru Eva Hårleman, Specialist i vetenskaplig skönhetsvård
 Paraffininjektioner. Modern ansiktsbehandling, Plastiska operationer utföras av kirurgen Dr Kapp,
 Steinack-Kapps injektioner, diatermi o. massage för klena personer.
 Drottninggatan 81 A, Stockholm, 11-5. Tel. Norr 34 41.

Astrid Stampe Feddersens minnen.

När den sjuttiosjuåriga fru Astrid Stampe Feddersen skriver ner sitt livs minnen blir detta ett tvärsnitt genom närmare trekvartssekels dansk kvinnosakshistoria och därtill kulturhistoria. Hennes barndom och ungdom på baroniet Stampenborg, dels på den dithörande mindre gården Kristinelund och senare, sedan fideikommisset övergått till hennes far länsbaron Henrik Stampe, på huvudgården Nysø, ger tidsskildringar som gör en gången tid levande. Och när den förnäma unga baronessan gift sig med amtmann Feddersen och i Köpenhamn sammanträffar med pionjärerna i striden för kvinnornas likaberättigade ställning i samhället, blir hennes minnen under en följd av år Dansk Kvindesamfunds historia. Men härom säger hon själv att grunden till hennes arbete för kvinnosaken blev lagd i hennes barndom, att det var en medfödd instinkt som rörde sig i henne redan i 11—12-årsåldern.

Hennes släktarv och påbrå kan å ena sidan spåras tillbaka till den kraftiga och styrande, men exklusivt aristokratiska — vilket senare för visso ej gick i arv till den frisinnade Astrid Stampe — farmodern och farfadern — som återigen kunde föreslå en av sina trädgårdsarbetare att kalla sig för du, vilket emellertid av

denne avslogs, förstod inte herr baron att det var omöjligt! — samt å andra sidan, från moderns håll, till "det Collinske hus" och dettas av nya tidsströmningar bestämda inriktning. Den opraktiske, mycket egendomlige farfaderns demokratiska läggning fick emellertid ingalunda göra sig gällande i den miljö där hans fru härskade, och när Astrid Stampes mor i de reaktionära aristokratiska kretsar, där innehavarna av baroniet Stampenborg rörde sig, kom med sina frisinnade meningar, fick hon höra: "Tag du din mans åsikter, Jonna, det klär en hustru bäst!"

Astrid Stampe växte upp i för tiden ovanlig frihet på Kristinelund. Hon och hennes systrar fick fritt leka i park och trädgård, t. o. m. vara med ute i markerna vid skördetider. Och hon berättar att när det då kunde komma bud till barnen att de genast skulle komma hem för att H. C. Andersen hade kommit och ville läsa sina sagor högt för dem, så var de allt utom glada åt det! Hon fick obehindrat hängiva sig åt sin passion för höns och kycklingar och deras skötsel. När pigorna inte gjorde rent hönshuset efter hennes fordringar gjorde hon det själv — och hennes mor fick det tvivelaktiga nöjet att efteråt infånga ett oändligt antal loppor på henne. Hennes kärlek till hönsen kom henne att länge nog som högsta framtidsmål önska sig att bli

Astrid Stampe Feddersen: *Minder*. Det schönbergske forlag, Köbenhavn.

Administrativa ärenden särskilt hos Jordbruksdepartementet, Domändeförvaltningen, Domänstyrelsen, Lantbruksstyrelsen, Lantmäteristyrelsen, Egnahemsstyrelsen och Kammarkollegium.

Förmedling av lån till kommunala myndigheter.

Aktiebol. Victor Johanson

Kungsg. 13, Biblioteksg. 11 - Sthlm.
Telef. nr: 2872, 2884, 1592, 1593A.

(Organisationsbyrå för den jordbrukande befolkningen.)

hönspiga, men — hönspiga med ett oäkta barn! Flickan hade redan uppfattat att pigan, som hade ett barn utan att ha en man, själv hade bestämmanderätt över barnet. Och så ville hon ha det, menade Astrid Stampe.

Hon fann sig aldrig i det märkvärdiga faktum, att fadern ensam bestämde i en hel del ting på gården och att modern skulle begära det och det av honom och inte bara kunde göra som hon ville, såväl som han. Varför skickade hon inte utan vidare bud ner till stallet och sa' till att hästarna skulle spännas för? Det var väl hennes hästar också? Men då svarade mor henne att det står i skriften att hustrun ska vara sin man underdånig, och det måste man böja sig för. Astrid Stampe tog det dock inte på utsago, rätt om det än kom från den djupt religiösa modern. Hon läste igenom hela bibeln och fann att det var inte Kristus utan aposteln som sagt detta, liksom att "kvinnan skall tiga i församlingen"; så var det ju människor med sina fördomar som hittat på det!

Astrid Stampe fick en alldeles särskild, tidig personlig erinring om att kvinnorna inte ställts lika med männen i livet. Enligt fideikommissbestämmelserna ärvdes baroniet endast på manssidan, och som de två sönerna i hennes föräldrars äktenskap dog tidigt, skulle Stampenborg med förbigående av henne och hennes tre systrar vid faderns död över-

gå till en avlägsen manlig släkting. Med hennes tidigt utvecklade uppfattning av orättfärdigheten av kvinnornas ställning i mångt och mycket måste det varit med ganska egendomliga känslor som hon kom till att resonera med två skogsarbetare på godset om saken. Där hon kom gående genom skogen stannade de med sitt arbete och frågade henne hur det kunde vara att, "nu då lagarna ger kvinnorna rätt till allting", så ska baronessorna, som alltid bott här, inte få lov att ärva Stampenborg, utan det ska gå till en alldeles främmande, som inte känner till någonting här? Den unga baronessan fick ju förklara för dem att det inte var lagarna utan fideikommissbestämmelserna som vållade detta. Men att kvinnorna enligt lagarna "nu" skulle ha all rätt, som dessa bönder fått för sig, det ljöd säkert mer än egendommeligt i Astrid Stampes öron.

Emellertid tog hon och hennes systrar fatt på en del sociala uppgifter på godset efterhand som de växte upp. Det blev föredrag i Nordens historia och uppläsningar ur danska författares verk för gårdens folk; till sist hade de 43 åhörare, män och kvinnor, äldre och yngre. Ett länbibliotek blev också upprättat, Astrid och systemn Kristine stod skiftesvis för utlåningen. Men det första årets fest vid avslutandet av föreläsningarna, som modern hade givit tillåtelse till och vid vilken en ung bondson höll ett tal och tackade baronessorna,

Ernst Mattssons

*Snörmakeri & Bandfabriks-
Aktiebolag - Stockholm*

Rontor och Fabriker: 33 Arbetargatan. Tel. R. 320 96, R. 81 89.

Försäljningslokal: 52 Klarabergsgatan. Tel. 137 96, Norr 196 96, - Affären grundad 1833

varpå det hurrades för dessa, blev inte upprepad. Baron Stampe, som hörde de rungande hurraropen upp till sig, var långt ifrån ense med sin fru om festens lämplighet, och hon hade all möda i världen att hindra honom från att gå ned och avbryta den. Den första och sista blev det i alla fall.

Det var ett arbete med vida större räckvidd, som Astrid Stampe var bestämd att taga upp. Giftermålet, som förde henne till Köpenhamn, öppnade vägen till det. Hon kom tillsammans med Kirstine Fredriksen och Ida Falbe-Hansen och genom dem kom hon med i Dansk Kvindesamfund. Nu var hon inne på den väg som ledde till hennes livs stora sociala insats: hennes målmedvetna, intensiva arbete för kvinnosaken. Och här är det som hennes livs minnen sammanfaller med Dansk Kvindesamfunds historia.

Hon blev snart nog en drivande kraft inom Dansk Kvindesamfund och under flera år dess främsta ledare.

Det skulle föra för långt att här rekapitulera händelserna i dansk kvinnosakshistoria under den långa tid fru Stampe Feddersen ägnade sin tid och sina krafter — med den intensitet och hängivenhet som var hennes stora gåva — åt arbetet för kvinnornas likaberättigade ställning inom samfund och stat. Men hon var med från början av 80-talet och verkade för att Dansk Kvindesamfund i sitt arbete sökte en mera direkt kon-

takt utåt, att, som hon själv säger, kvinnosaken bringades ut till folket, genom föredrag och diskussioner, där kvinnosaksvänner sådana som Ida Falbe-Hansen, Anne Bruun, Svend Høgsbro, L. Zeuthen och Emil Elberling framträdde. Hon var den egentliga anstiftaren av det föredrag av Elisabeth Grundtvig, som ledde till den hetsiga "sedlighetsfejden" i mitten av 80-talet då Brandes hånade ner Dansk Kvindesamfund för dess opposition mot den art av lika-moral-förkunnelse som vid denna tid gick som en röd tråd genom nordisk romandiktning, med Strindberg, Arne Garborg, Geijerstam, Hans Jæger och ännu andra i spetsen och då Bjørnstjerne Bjørnson, på kvinnornas sida, kastade sin stridshandske mot Brandes. Hon tog upp organisationsfrågan inom Dansk Kvindesamfund och drev igenom en omläggning av föreningens arbete som medförde en vida högre grad av effektivitet. Hon var med om startandet av dess tidskrift Kvinden og Samfundet. Hon var med i kampen utåt för förbättrade lagar i vad det gällde kvinnornas ställning socialt och ekonomiskt — och med om stridigheterna inom de egna lederna och inom de olika kvinnoorganisationerna med sina skilda uppfattningar om vägarna att gå fram på. Detta oundvikliga, åsiktsbrytningarna, som måste accepteras och ridas ut även av kvinnorna i deras självständighetskamp!

Men hon hann också vara med om

Damskrädderi och Klänningssömnad

Tegnérsgatan 11, Stockholm. Tel. 95 81.
(Hälppl. för spårvagnslinje 1 o. 6 samt busslinje 55.)

Emottager beställningsarbete å all sömnad, som hör till 1:sta klass damskrädderi och klänningsateljé. Vålgjort arbete och humana priser. Vördsamt *Ruth Gustafson*.

Svält ej

Edra rumsväxter, gif dem "Plantagén", ett på vetenskaplig grund sammansatt koncentrerat växtnäringssalt. **Säljes endast å originalburkar.** Erhålles hos Kemikalie-, Frö- & Blomsterhandlare.

förverkligandet av mycket av det som en gång hade ställts upp som ett avlägset hägrande framtidsmål. Hon gick med den strålande sommardag 1915, då danska kvinnor i ett stort paradtåg drog in på Amalienborgs slottsplats för att hembära kungen sitt tack för den beviljade politiska rösträtten och valbarheten, och ännu andra segrar för kvinnornas sak är hon lycklig nog att kunna inregistrera i sina Minnen. Nu, i det sena skedet av hennes liv, skulle hon, nästan, kunnat acceptera Stampenborgsböndernas mening att lagarna givit åt kvinnorna "allting" — åtminstone på papperet. Men hon skulle också därvid haft rätt att vittna om att hon själv givit en stor del av sitt livskraft åt striden härför.

De två sista kapitlen av Astrid Stampe Feddersens *Minnen heter Sønderjylland och Island och modersmålet*. De sluter sig kring ännu en del av för henne dyrbara livsintressen. Sønderjylland, det från Danmark så länge avskilda, till sist återvunna landet, äger hennes hängivna kärlek, och Islands självständighetskrav har den djupaste resonans i hennes rättfärdighetssinne. Hon berättar om hur hon gång på gång gjort resor i Sønderjylland sedan det åter blivit danskt — och man rörs av hennes avintet grumlade, optimistiska danska syn på förhållandena. Den 12-åriga flickan upplevde 1864 — om än, som hon säger i sin bok, hon ej förstod olyckans hela vidd — hon glömde

aldrig den dag då hennes två år äldre syster Rigmor gick henne till mötes där hon sorgglöst kom körande hem med mjölkvagnen, ett omtyckt nöje, och med djupt allvarligt ansikte ropade till henne: "Als har fallit". Hennes mor lät, som den naturligaste sak i världen, sina döttrar upphöra med att lära sig tyska. Något som Astrid Stampe senare beklagade, ur rent praktisk synpunkt, då hennes resor söderut nödvändigtvis förde henne genom Tyskland, men också därför att hennes bristande kunskap i tyska språket hindrade henne från att klara ut vilka gängse ord i hennes eget språk som härledde sig från tyskan. Dessa ville hon för egen räkning rensa ut och plockade i stället upp ord, som hon hörde allmoget använda och som hon menade var renare danska; de tyska härledningarna ville hon ej vara med på.

Hennes intresse för ett rent danskt språk hade hon ärvt efter modern, härmed sammanhängande också hennes studium av fornnordiska i ungdomen. Hon fick sin guvernant att ta upp detta ämne på läroplanen. Intresset var obegripligt nog för hennes jämnåriga väninnor, och när hon en gång var gäst i ett av dessas hem och på tal om den stundande hemresan yttrade att hon var glad att få börja på med sin fornnordiska igen, fick hon till svar av sin väninna, att denna hoppades att "aldrig bli så reducerad att hon skulle komma att glädja sig åt att läsa fornnordiska".

Hennes fornnordiska studier för-

Tandläkare ERIK LINDBLAD

Sveavägen 102, 2 tr. (Hiss). STOCKHOLM

Mottagning efter överenskommelse pr telefon 81980.

de henne till läsningen av Havamal och isländsk litteratur och historia överhuvud. Detta uppeldade återigen hennes känsla för Island och dess folk, och hon sörjde över att danskar och isländingar så föga förstod varandra. Det sista kapitlet i hennes bok handlar också om vad hon skrivit och verkat för att bana väg för ett bättre förstående i Danmark av isländingarnas likställighetssträvanden.

Men hon vidgade ut sin känsla för Danmarks och Islands fria samhörighet på grund av folkfrändskapen till en ivrig önskan om alla de nordiska ländernas sammanslutning i kraft av det släktskapsband som förenar dem.

Astrid Stampe Feddersens Minder är berättelsen om en levande och rikandes idealfyllda och starka liv.

ELLEN KLEMAN.

Mot vit slavhandel.

Ett kongressprogram.

Instundande höst kommer att i Warschau hållas ett stort internationellt möte för behandling av aktuella problem, berörande den "vita slavhandeln". Mötesdagar bli 7—10 oktober.

Kongressen anordnas av den sedan många år tillbaka arbetande, på enskilt initiativ tillkomna världsorganisationen för bekämpande av handeln med kvinnor och barn. Denna organisation har sin central i en internationell byrå med säte i London

och representeras i alla anslutna länder av nationella kommittéer. För Sveriges räkning utgör föreningen Vaksamhets styrelse denna kommitté.

Warschaukongressens program förbereddes i somras på en konferens i Genève, dit från femton av de anslutna länderna hade samlats ett trettio-tal representanter, herrar och damer, med det manliga elementet i stark majoritet. Föreningen Vaksamhet hade i sin egenskap av nationalkommitté sänt ett ombud.

Konferensen började sitt arbete med att uttala som ett önskemål, att högst fyra frågor måtte uppföras på programmet, för att tid skulle beredas den kommande kongressen att grundligt behandla varje spörsmål. Emellertid mötte denna goda föresats ett ganska vanligt öde, den hölls icke. När konferensens förhandlingar voro avslutade hade sex à sju frågor uppförts på föredragningslistan för Warschau.

En del av dessa ha varit föremål för behandling vid tidigare kongresser. Dit höra frågorna om åtgärder mot sutenörer, om skydd för kvinnor och unga flickor, som resa utomlands eller taga arbetsanställning till utlandet. Till en nyare grupp av spörsmål äro att räkna frågor om filmproblem berörande kampen mot den vita slavhandeln samt ifrågasatt minimiålder för flickor, anställda utomlands vid nöjesetablissemang och utskänkningsställen.

Vidare skall på den blivande kon-

Har Ni
**Huvud-
värk?**

Då bringa TOGAL-tabletterna hjälp på några få minuter. Rek. av läkare. Finnes på apoteken å Kr. 2:40 och 0:85.

Väljorda, billiga

Ottomaner

En bädd 45:—, två bäddar 85:—.

DANIELSSON, METAREGAT. 6
Tel. Sö. 766, Sthlm. - Begär katalog.

gressens program upptagas en undersökning, huruvida internationella konventioner ingångna staterna emellan till bekämpande av handeln med kvinnor och barn äro möjliga att tillämpa i kolonier och mandat-områden eller om vissa modifikationer böra åvägabringas i detta syfte. Konferensen beslöt att detta ämne skulle ges en sådan formulering, att det omfattade jämväl konventionernas utsträckning att gälla indiska stater under infödda furstar och liknande områden.

Denna fråga om ingångna konventioners tillämplighet hör förvisso till de mera invecklade, men det är sannolikt att ett annat ärende vid Warschaukongressen blir ändå kinkigare och mera tidsödande att behandla, nämligen frågan om prostituerades återförande till hemlandet.

Detta spörsmål bragtes på tal av den belgiske representanten, M. Maus, vid kongressen i London 1927 under en debatt om hjälp åt prostituerade för deras återgång till ett normalt levnadssätt. Inspirerad av ett exempel Japan redan anses ha givit och i syfte att motverka kvinnohandeln, som i hög grad beror av utländsk rekrytering, föreslog han att varje land måtte gå in för att i största möjliga utsträckning från utlandet hemföra prostituerade av dess nationalitet. Detta skulle gälla icke endast dem, som utvisades från ett annat land, utan även de övriga, som, när så ske kunde, skulle påverkas att frivilligt återvända. Det är ett

mycket vittgående projekt detta och förenat med stora svårigheter.

För det första skulle det kosta massor av pengar att hemtransportera dessa kvinnor, skaffa dem erforderlig yrkesutbildning och ordnat arbete. Vem betalar? De enskilda organisationerna torde icke kunna. Äro männe staterna villiga att satsa dessa summor?

Till penningfrågan kommer så problemet att skapa garantier för att de sålunda hemförda icke ge sig ut på nya äventyr i främmande land.

Konferensen i Genève, präglad som den var icke allenast av äkta idealitet utan jämväl av god sans för realiteter, var givetvis icke blind för de stora svårigheterna. Flera av deltagarna i mötet hade nog den uppfattningen att det varken var möjligt eller ens önskligt att söka lösa denna fråga annat än till en viss utsträckning. Alla ville emellertid ha den upp på programmet för Warschau, där den med all säkerhet kommer att föranleda långvariga debatter.

Redan detta knapphändiga angivande av programpunkterna torde antyda, att det blir mycket av intresse, som kommer att föreläggas den i höst sammanträdande kongressen.

En fråga, som däremot icke får komma upp i Warschau, är den om sexuell undervisning. Ett förslag om sådan undervisnings upptagande på skolplanerna voro nog endast de skandinaviska representanterna jämte den amerikanske beredda att stödja. En engelsk konferensdeltagare, Mrs Neville Rolfe, ville icke ha sexuell un-

Vid behov av
Kapp- & Dräkttyger
vänd Eder till

David Södermans Klädeshandel
Drottninggatan 22 Stockholm

Huru kunna vi vinna berghälsa?

av D:r med. J. Möller. Pris 2 kr. Rek. direkt från förl. förlag, **Birkagatan 10 Sthlm Va.** Bokhandl. erhålla hög rabatt.

dervisning i skolan utan i hemmet och kämpade energiskt men förgäves för att ett uttalande i denna mildradeform skulle föreläggas den blivande kongressen. Genèvemötets mycket övervägande flertal förklarade emellertid, att frågan icke hörde hemma på en kongress för bekämpande av handeln med kvinnor och barn. De kunde icke se sammanhanget mellan detta bekämpande och den förebyggande åtgärd, som ligger i etiskt betonad upplysning på sexuallivets område.

Ställningstagandet får emellertid delvis sin förklaring av det veder-

tagna arbetssättet vid dessa konferenser och kongresser. Tendensen är nämligen den att upptaga helst ett fåtal frågor och dessa liggande så nära som möjligt den direkta uppgiften. Ett grundligt arbete i facket, det är parollen. Allmänna resolutioner i än så behjärtansvärda frågor betraktas snarast som frestelser, vilka böra motstås.

Vem vill förneka att mycket kan sägas till försvar för en sådan ståndpunkt.

AXIANNE THORSTENSON.

En furstinna.

Mer än 40 år ha förflutit sedan prinsessan Eugénies död, och om än hennes minne älskat och vördat lever kvar hos en och annan av en äldre generation, är hon väl för ett yngre släkte snarast en legendomspunnen representant för en längesedan svunnen tid. Man vet att hon var Oskar I:s dotter, att hon hade en klen hälsa och ett medlidsamt hjärta, och vill man förbinda hennes namn med någonting som ännu har bestånd, tänker man väl närmast på Eugeniahemmet, de sjuka och vanlottade barnens tillflyktsort. Mer vet man troligen inte om henne.

Det är därför alldeles inte överflödigt utan tvärtom en tacknämlig gär-

Prinsessan Eugénie, konstnärinna och filantrop. Av *Ellen Hagen*. Albert Bonniers förlag.

ning, när Ellen Hagen genom sin bok velat giva vår tids människor en mera levande och fullständig bild av den bortgångna furstinnan, och uppgiften har fyllts på ett så mycket bättre och mera levande sätt, som författarinnan från sina barnaår bevarar ett med kärlek och tacksamhet omhuldat minne av henne.

Vanligen ligger det snubblande nära för den som skall teckna en högt uppsatt och allmänt prisad persons minnesbild att idealisera sitt föremål och ställa det i ensidigt fördelaktig belysning. Men i detta fall har levnadstecknaren varken behövt lägga till eller taga ifrån, varken försköna eller dölja. Prinsessan Eugénies bild tål även den skarpaste belysning. Av naturen försynt och anspråkslös, begagnade hon inte sin ställnings pri-

FÖR UNGA DAMER

som önska lära ett intressant och givande yrke, rekommenderas våra kurser i **Tillskärning, Mönsterskärning, Provning och Sömnad**. Dags- o. aftonkurser. Nya kurser börja den 3 mars. Begär prospekt.

A.-B. Skandinaviska Tillskärareakademien.
Sveavägen 34-36 Stockholm. Statsunderstödd läroanstalt.

vilegier till att skaffa sig personliga fördelar utan lade med ödmjuk och tacksam glädje sitt inflytande i vågskålen endast när det kunde främja en sak som låg henne om hjärtat. När Oskar I:s förslag om ogift kvinnas myndighet vid 25 år gick igenom med den inskränkningen, att den som ville begagna sig härav själv skulle begära att få bli myndig, var prinsessan Eugénie en av de första som inlämnade en dylik ansökan. (Kort förut hade Fredrika Bremer och hennes syster Agathe tagit samma steg.) Av fadern hade prinsessan Eugénie ärvt liberala tänkesätt och en på denna tid tämligen ovanlig aktning för människovärdet, oberoende av samhällsställning och yttre förhållanden.

Redan som en glad och sorglös flicka, livligt intresserad av sin ålders nöjen och förströelser, hade prinsessan visat prov på de konstnärliga anlag, som utmärka Bernadottarna. Hon ritade, modellerade, komponerade, skrev vers och anordnade tablåer. Visserligen lade hennes klena hälsa och fördomarna mot en allvarlig utbildning hinder i vägen för att hon inom skulpturen, som kanske mest intresserade henne, skulle nå längre än till ett aktningsvärt diletantstadium, men de konstnärliga intressena och den inneboende mångsidiga begåvningen voro ovedersägliga.

Men stormen nådde också detta lugna vatten. Älsklingsbrodern, prins Gustav, dog plötsligt, och prinsessan drabbades samtidigt av en allvarlig

sjukdom, som bröt hennes hälsa för alltid. Tvärtemot de dystra förutsägelserna steg hon upp från sjukbädden, men lidandet hade satt djupa spår även i det ungdomsfriska sinnet. Den andliga väckelsen på 1840—50-talen lämnade djupa intryck hos henne och omdanade hennes mera oreflekerade fromhet till en på samma gång djup och vidsynt religiös övertygelse. Hela hennes liv blev alltmera präglad av självförgätenhet och ett aktivt, initiativrikt uppgående i barmhärtighetens utövning. Av trängsint dömande pietism fanns hos henne ingenting. Hon gladdes med de glada, och hennes sinne för humor tog sig ofta uttryck.

Det rika bildmaterialet, huvudsakligen reproduktioner av prinsessan Eugénies teckningar och målningar, öka ytterligare värdet av denna välskrivna och intressanta levnadsteckning.

FANNY EKENSTIERNA.

F.-B.-F.-kretsarna.

Gävlekretsen har hållit sitt årsmöte å Hotell Baltic.

Vid företaget styrelseval fingo de avgående styrelsemedlemmarna fruarna Gunhild Delin och Gerda Modén samt frkn Marta Schrewelius sina mandat förnyade. Efter fruarna Signe Leksell och Martha Ekman samt frkn Louise Gripenberg, vilka på grund av bristande tid inlämnat avsägelser, nyvaldes fruarna Elsa Andersson, Jenny

Instruktionskurser i ANDNINGSGYMNASIUM, ANDNINGSGYMNASIUM, ev. BÅDA KOMBINERADE,

givas såväl för en person som för flera i grupp. I landsorten kunna kurser anordnas ambulatoriskt.

Föredrag med demonstration av andningsövningar hållas på begäran.

INGRID SAMZELIUS-LEJDSTRÖM, Leg. Läkare.

Vinteradress: Stockholm, Artillerigat. 23, 3 tr., t. v. (Telefon 778 40, säkrast 8.30—9 f. m.)
Sommaradress: Grisslehamn (säkrast under juli—augusti. Telefon Grisslehamn 3).

Höjer och Anna Bäcklin. Ett varmt tack framfördes av ordföranden till de avgående styrelseledamöterna för deras insats i föreningens verksamhet.

Vid konstituerande sammanträde inom styrelsen erhöll denna följande sammansättning: fru Anna Björk, ordf., fru Signe Andersson, v. ordf., frkn Marta Schrewelius, sekr., fru Anna Bäcklin, v. sekr., frkn Elsa Wengelin, kassaförvaltare, fruarna Gunhild Delin och Gerda Modén, mötesvärdinnor, samt frkn Elna Sidvall, fru Elsa Andersson och fru Jenny Höjer.

Till revisorer valdes frkn Elisabeth Johansson och fru Barbro Åberg samt till suppleanter fru Lotten Westergren och frkn Magda Lundblad.

Till ledamot i nämnden för länets stipendiefond valdes frkn Anna Sundbom.

Efter årsmötet följde ett av särdeles god stämning präglat samkväm med sång av fru Gunnel Åsbrink, ackompanjerad av pastor Ernst Åsbrink, samt pianomusik av frkn Greta Lindström.

Göteborgskretsen hade den 22 jan. ett offentligt möte i Chalmerska institutets högtidssal med föredrag av professor Alfred Petrén om "Steriliseringsfrågan ur rashygieniska och sociala synpunkter".

Halmstadskretsen hade den 23 jan. anordnat offentligt föredrag, varvid professor Alfred Petrén talade om "Steriliseringsfrågan ur rashygieniska och sociala synpunkter". Talrik publik och livligt bifall.

Hälsingborgskretsen hade sammanträde torsdagen den 5 dec. 1929, varvid dr Hanna Rydh höll ett av skioptikonbilder beledsagat föredrag om "Ech-n-Aton-Tutanch-Amon, en revolutionär fredsfurste och hans reaktionära svärson".

Den 13 december firades Lucia-dagen med en liten festlighet. Dagen till ära voro långbordens dukade i den julpyntade av levande ljus upplysta samlingsalen.

Under sång intågade Luciabruden, frö-

ken Sigrid Lewenhaupt, åtföljd av sina tärnor. Fröknarna Alma Löfkvist, Elsa Strömberg, Elsa Pedersén, fru Anna Mårtensson sjöngo, ackompanjerade av fröken Margit Högstedt, de gamla vackra julsångerna. Därefter högläsning av fru Helga Sjunnesson, deklamation av fröken Signe Wennberg och musik av fröknarna Hilma och Anna Wengberg.

Den 24 jan. hölls sammanträde, varvid ordf., fröken Signe Wennberg, lämnade meddelande angående vårens arbete och planerade kurser. Därefter höll fil. d:r Selma Colliander, Lund, ett med ljusbilder illustrerat föredrag över ämnet "Bland infödingarna i oasen Bon Saada". Ordföranden frambar åhörarnas tack för föredraget.

Kretsens föreläsningsserie om italiensk målarkonst började den 6 febr.

Karlstadskretsen samlade lördag 25 jan. sina medlemmar med släkt och vänner till en "Familjär Fredrikaafton" i Flickskolan. Det blev en glänsande succès, och salen var fylld till sista plats. Som conférencière förstod ordf., fru G. Hellberg, att från begynnelsen åstadkomma den rätta, intima kontakten mellan scen och publik, vilken gjorde kvällen till den glada fest den blev. Under programmets första avdelning, som helt var ägnad åt musiken, fick man njuta av fröken R. Mobergs och banktjänsteman Fr. Lundgrens sköna stämmor till fru M. Undén-Lundgrens ackompanjering. Så följde en dramatisk avdelning, då den "komiska tragedien" Klockan elva, av Alice Svensk, framfördes för en gripen publik av fru G. Bergson och hovrättsnot. J. O. Alrutz, på ett ovärderligt sätt sekunderade av fröken E. Ahrenlöf och läroverksadj. H. Sjövall. Applåder och skratt tystnade inte förrän de förträffliga skådespelarna flera gånger varit framme och visat sig.

Kristianstadskretsen hade d. 29 jan. sitt årsmöte på Frimurarehotellet under ordförandeskap av fru Elisabeth Sjövall. Vid förrättat styrelseval fick styrelsen följande sammansättning: fru Elisa-

beth Sjövall, ordf., fröken Clara Munck af Rosenschöld, v. ordf., fru Elsa Norden-skjöld, sekr. (nyvald), fru Olgine Pallin, kassaförvaltare, fröken Ellen Widerberg, fru Anna Fischer, fru Rut Dörning (de båda sistnämnda mötesvärdinnor), fröken Anna Lundquist, fru Elsa Nordlund, fru Lotten Borg, fru Agnes Ingvar-Nilsson och fru Maja Engberg.

Till suppleanter valdes fru Ellen Nilsson, bitr. sekr., fröken Fosca Leifert, fröken Lily Celandier och fröken Alma Hansson.

Efter avslutade förhandlingar höll fröken Ellen Widerberg föredrag över ämnet "Arbetsglädje". Föredraget utmynnade i en önskan om allmän och verklig arbetsglädje inför de uppgifter som Fredrika-Bremer-Förbundet gjort till sina, och då i första hand inom förbundets Kristianstadskrets.

Föredraget belönades med synnerligen hjärtliga applåder och åhörarnas tack tolkades ytterligare av ordföranden.

Fröken Ninnie Hallberg utförde därpå ackompanjerad av fru Ellen von Sydow några med livligt bifall hälsade sångnummer, och även under det därpå följande samkvämet bidrog sångerskan till underhållningen.

Kretsen Lund med omnejd höll sitt första sammanträde för året å Södra Sveriges Sjuksköterskehem, vars styrelse åter inbjudit kretsen till sina vackra lokaler.

Sedan ordf., fru Herrlin, framfört kretsens tack till sjuksköterskehemmets styrelse, överlämnades ordet till dr Hanna Rydh, som gav en synnerligen intressant översikt över Ech-n-Aton-Tut-anch-Amoms historia, belyst av skioptikonbilder.

Sammanträdet var besökt av omkring 150 personer, för vilka sedan serverades supé. Nästa sammanträde kommer att hållas den 24 februari, då kretsen kommer att fira sin 20-åriga tillvaro.

Kretsen Malmö med omnejd hade den 3 febr. sitt årsmöte å Kungspar-

kens restaurang under ordförandeskap av fru Elisabeth Quensel.

De 6 styrelsemedlemmar — halva styrelsen — som stodo under omval, fru Ada Hultgren, e. o. hovrättsnotarien Elisabeth Nilsson, fröken Elisabeth von Platen, fru Elisabeth Quensel, fru Tyra Schartau och fröken Naëmi Uddenberg, omvaldes enhälligt. Också revisorerna, fröknarna M. Munck af Rosenschöld och E. Svensson, samt deras suppleanter, fröken H. Lindstrand och fru A. Gren, omvaldes.

Till ombud vid F.-B.-F:s årsmöte i Stockholm utsågos följande tolv damer: fru Elisabeth Quensel, dr Eva Smedberg, fru Tyra Schartau, fru Magnhild Björkvall, fru Ada Hultgren, musiklärarinnan Maria Håkansson, gymnastikdir. Maria Kärrberg, e. o. hovrättsnotarien Elisabeth Nilsson, fru Anna Nordenstedt, fröken Elisabeth von Platen, fru Olivia Selmer och fröken Naëmi Uddenberg.

En del smärre ändringar i kretsens stadgar beslötos, däribland att till paragrafen att kretsstyrelsen skulle utgöras av 12 personer skulle göras det tillägget "högst 12 personer och minst 7".

Efter årsmötets förhandlingar höll e. o. hovrättsnotarie Elisabeth Nilsson ett intressant, sakligt föredrag över ämnet: "Redogörelse för förslaget om åtgärder mot sedeslöst leverne av samhällsskadlig art". Sist samlades man under angenäm stämning till gemensam supé och trevnaden höjdes ytterligare genom friherrinnan Iwa Bennets pianosolo.

Mjölbykretsen hade årsmöte den 31 jan. Vid förrättat val av styrelse återvaldes denna i sin helhet och utgöres av: fru Gertrud Wågman, ordf., fröken Inez Flinta, v. ordf., fru Rakel Gerholm, sekr., fröken Ingeborg Barr, v. sekr., fru Tyra Björne, kassör. Till suppleanter i styrelsen omvaldes fru Helga Norrby och fröken Tekla Mattson. Revisorer blevo fru Maja Sundström och fröken Eva Rehnström och suppleanter för dessa fru Margareta Hökerberg och fröken Greta Wahlgren. Till represen-

tant vid förbundets instundande årsmöte valdes fru Wågman.

Av årsberättelsen för 1929 framgick, att intet offentligt möte anordnats under 1929, men att under årets fem sammanträden gäster ofta inbjudits och talare från andra orter flera gånger anlåtats. Goda musikaliska krafter finnas att tillgå i staden, och föreningens ordf. gläder ofta medlemmarna med sin vackra sång. På årsmötet den 1 febr. gjordes programmet efter de sedvanliga förhandlingarna omväxlande och tilltalande med musik, deklamation och läsning. Fröken Eva Ödlund från Östergötlands läns Hemslöjdsförening i Linköping medverkade den 6 mars. Hon talade om hemslöjden i länet och visade prover på densamma. Den 9 april talade fru Stina Pyk, Kyleberg, om sina personliga minnen av Ellen Key och om stiftelsen Strands vilohem för kroppsarbetande kvinnor. Den 30 maj anordnades utflykt till Ellen Keys Strand. Den 29 sept. talade en av medlemmarna om den färd föreningen Östergötlands Barn den 1 och 2 juni anordnat till Stockholm samt om de besök som då gjorts på Valdemarsudde, hos professor Milles och i Tändsticksbolagets nya affärspalats. Resten av kvällen ägnades jubilarer, skalden Bo Bergman. Sista mötet var julfesten den 11 dec. Då talade en äldre Mjölbybo om sin barndoms Mjölby på ett gripande, innerligt sätt. Andra anordningar, musik, sång och supé med julmat, levande ljus, tomtar m. m., gävo julstämning i rikt mått.

Föreningen har under året anordnat lotteri med 400 lotter à 1 kr. för att få pengar till stipendier. Som vinst gavs en teduk med

12 servetter, förfärdigade av medlemmar. Den värderades till 200 kr. Dragning företogs den 31 dec. 1929. Stipendier à 150 eller 200 kronor ha utdelats de fyra sista åren. Under 1930 skall enligt årsmötets beslut 200 kr. givas till någon ung flicka från staden till hjälp vid hennes utbildning.

Stockholmskretsen hade den 5 febr. offentligt möte, varvid Förslaget till lagstiftning om steriliseringsåtgärder upptogs till behandling av medlemmen i sakkunnigekommittén för utarbetande av förslaget professor Viktor Wigert och av advokat Georg Stjernstedt, som framförde juristens synpunkter på detsamma. Lokalen, Läkarsällskapets stora sal, var fylld till sista plats av ett livligt intresserat auditorium.

Kretsens aftonkurser, Fredrika-Bremer-skolan, började sin vårtermin den 24 jan. med sedvanlig föredragsafton, varvid fru Hanna Hindbeck under formen "Ett år ur Hassans dagbok" meddelade sina särdeles blandade erfarenheter som ledarinna av en turkisk flickskola. Fröken Carin de Frumerie bidrog till aftonens underhållning med ett par violoncellnummer med fröken Ragnhild de Frumerie som ackompanjatör.

Antalet kursdeltagare är 250.

Växjö kretsen anordnade d. 12 jan. offentligt föredrag av professor Einar Sjövall om "Principiella och praktiska synpunkter på steriliseringsfrågan". Det utomordentligt väl och med stor sakkunskap framförda föredraget åhördes med stort intresse.

Kobbs omtyckta Zaryana Thé

*Erhålles överallt i originalpackningar
à 75 öre, Kr. 1.25, 1.75, 3.50, 6.75*

KONTROLLANT: DOKTOR J. E. ALÉN

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
Redaktör: *Ellen Klemán.*

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: 1/1 år kr. 6:50; 1/2 år kr. 3:50; 1/4 år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan, Stockholm.* Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3.* Tel. Norr 48 50, 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag.* Tel. Norr 48 50 27 62.

STOFF och STIL

Norrlandsgatan 20.

Tel. Norr 123 99.

Mottager beställningar på elegantare och enklare klänningar.

Förstklassigt arbete.

Moderata priser.

Bomullsgarn.

Domestiker.

Lärfter.

Hollands.

Madapolam.

Nainsock.

Flaneller.

Kulörta

Bomulls-

tyger.

Lakansvä-

nader, m. m.

— INGEN —

HUSMODER

KAN UNDVARA

GEFLE GARN

och

SVANENS
VÄVNADER

Attioårig erfarenhet; garanterar varan.

Fredrika-Bremer-Förbundets

skola för kvinnlig yrkesutbildning,

med anslag av stat och kommun.

Höstterminen börjar den 1 sept.

Lägre kursen, 2-årig lärlingsskola, avsedd huvudsakligen för kvinnlig ungdom med högre allmänbildning, meddelar grundläggande yrkesutbildning i klädsömnad.

Högre kursen, 1-årig, avser att utbilda kvinnliga arbetsledare och yrkeslärarinnor för beklädnadsyrket.

Fortbildningskurs i sömnad, 1-årig, för utexaminerade handarbetslärarinnor.

Extra elever mottagas i mån av utrymme.

Prospekt sändas. Adress Norrlandsgatan 20, Stockholm. Tel. N. 123 99. Ansökningar insändas före 30 april.

Innehåll.

Open Door International. Av *Ingeborg Walin.*

Rosina Heikel. Av *Helena Westermarck.*

Gift kvinnas nationalitet. Av *Mathilda Staël von Holstein.*

“Ungdomen och kvinnorörelsen“. Av *Elisif Thél.*

Astrid Stampe Feddersens minnen. Av *Ellen Kleman.*

Mot vit slävhandel. Av *Axianne Thorstenson.*

En furstinna. Av *Fanny Ekenstierna.*

F.-B.-F.-kretsarna.

F Ö R E N I N G E N Å R S T A

S M Å L A N D S G A T A N 2 0

Samlingslokaler för föreningar och slutna sällskap.

Resanderum för damer. Varje rum försett med telefon och toilette med v. o. k. vatten. Pris för enkelrum 4.50 — 6.—, dubbelrum 7.50 — 8.—.

Årsta matsal är tillgänglig för allmänheten. Lunch och middagsservering.